

Környezet '85

5. Talajt veszített föld

Balotaszállás, Puztaméi-gecs térségének hatalmas szőlőtáblái közt taposom a homokot. A termőtalajjal szelidült egykori futóhomok, az aranyat termő föld a szegedi tanárképző főiskola földrajzprofesszorának, *Moholi Károlynak* két évtizede írt tanulmányát juttatja eszembe. A Dél-Alföld szőlő-gyümölcs termesztésének távlatait feltáró írásában arról is szó volt, hogy a Duna-Tisza közti terület adottságait jól hasznosító szőlő nem csupán gazdasági szempontból értékes hasznos növény, de a talaj védelmének is bevált „eszköze”. Az akkori vizsgálatok nyomán jó néhány földdarabot tettek termővé, s voltak be szőlő- és gyümölcsstermesztésbe. Az az időszak azon ritka esetek közé tartozott, amikor a termőterület — némi — növekedését könyvelhették el a szakemberek. Az egyébként fogyatkozó termőterület növekedéséről van szó...

A földkéreg legvékonyabb, felszíni rétege a termőtalaj, a lábunk alatt heverő kincs minden igyekezet ellenére csak fogy, hiába vannak meg azok a tényezők, amelyek ma is alkalmasak talajképzésre. Míg a mai talaj évmilliók terméke, rohanó világunkban arra sincs időnk, hogy akár egy kavicsokányi mennyiségű keletkezését kívárujuk. Tönkretenni évmilliók munkáját pedig elegendő egyetlen pillanat is. Am nemcsak kávéskanálnyi pusztul el végzetlenül pillanatainkban!

Fogy a talaj, „kopik” a föld. Míg Csongrád megye termőterülete (a mezőgazdasági művelésű földet, a nádast, a halastavakat is beleértve) 1935-ben 396 ezer 571 hektár volt, addig ma, ötven évvel később 380 ezer 779 hektár. A majd tizenhatezer hektárnyi föld — akármilyen foglalt is a helyét azóta, soha többé nem lesz. Valamikor büszkén írtunk le ilyesmiket, hogy „kukoricaföld volt nemrég, s most serényen termelő gyár magasodik a helyén”. Most inkább azt kellene: „ezt a serényen termelő gyárat is csak kukoricaföldre tudták telepíteni?”

Vigasztaljuk magunkat, nincs mit tenni, ez világlejelenység, országos tendencia. Sőt, mi még ki is húzhatjuk magunkat, mert Csongrád megyében — a földvédelmi rendeletek következetes érvényesítésével — sikerült behúzni a féket, lelassult a folyamat. A szántóföldek területét nézve pe-

dig egyenesen eminek vagyunk: a tavalyihoz viszonyítva 975 hektárral több lett a szántó. Megváltozott művelési ágak, kertnek ki-mért parlagok, feltört ös-gyeppek, elhagyott tanyák földjének újrahasznosítása — a végösszeg sok kis téltől áll össze, ám ez sem ok a határtalan öröme, mert hogy ez a „több” is kevesebb. Míg 1935-ben 302 ezer 322 hektárnyi szántóföldünk volt, s 1965-ben 279 ezer 692, addig ez a tavalyinál közel ezerral több is csak 265 ezer 752 hektár. A földindulási tendencia nem változott — talaját veszi a föld.

Mielőtt bárki fejéhez vágná, hogy a civilizációs fejlődés ellen vagyok, sietve kijelentem, eszem ágában sincs. Félteni mástól is lehet a termőföldet. Például a mezőgazdászok! Megvittuk a nagy csatát a kőborló buckákkal, hullámos homokterekkel: megkötöttük a szőlő-gyümölcs ültetvényekkel, erdősávokkal. Gyermekeim sokat megénekelt agrotechnikai vívmányként olvasókönyvem-ből ismertem meg a fogalmat: mezővédő erdősávok. Később is slágerfogalmak tolakodtak elő, úgy mint szocialista átszervezés, korszerű nagyüzem, majd pedig táblásítás. A kicsi földdekből csináltunk nagyokat. Kiirtottunk egynemely erdősávot, kihúzáltunk gyümölcsfákat, s most kezdünk csodálkozni, hogy a sokáig palackba zárt szellem, a kordában tartott homok felfelmondja helyhez kötött al-bérletét, s vándorútra kel. Az utóbbi időszakban különösen megszaporodott kár lett a homokverés. Állítólag a szél az oka. Persze, csak, ha fúj!

Nem mindenütt van homokföld még Szeged környékén sem, de a kötöttebb talajok sincsenek teljes biztonságban. Ha éppen nem belvív veszélyeztetni, megkapja a „kegyelemldófst” a szupererős gépmotromoktól. *Ujmodi eketalp-betegség* figyelmezteti mostanában a szakembereket a vérszen romló talajszervezetre. A Csongrád Megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Központ vizsgálati szerint a talaj 30-40 centiméteres mélységében a gyökérszámára szinte áthatolhatatlan falat alkotó össetömörödött réteg keletkezik a súlyos kerek taposásától. A „betegség” gyógyítható mélylazítással, amely a vá-

sárhelyi állomás tapasztalatai szerint terméstoplet-hozó áldás — csak hát ez sincs ingyen, és a száguldozó talajművelő masinákhoz képest csigalassú, így a kör bezárul — egy táblát lazítgatnak, tízet taposnak, s szaggatják a földet.

De azért nem mindenütt! A dolgozó nép okos gyülekeztének mezőgazdasági kultúráját fejlesztendő ki-oztottuk a kiskerteket ész-szerű, hatékony, áruterme-lő, kikapcsolódást biztosító (a jelzők tetszés szerint to-vább sorolhatók) hasznosi-tásra. Ott aztán a tulajok tíz körmükkel is ha kell, olyanná teszik az anyaföld-et, akár a ma született prézli! Nincs taposás, eke-talp-betegség, talajszagga-tás. Múgond van! És talaj-erő-visszapotlás. És növény-vedelem. Orrán-száján! Trá-gya, műtrágya, permetszer, gyomirtó hullik-ömlik a földre. Arra pillanatnyilag kizárólag az ezerféle kép-zettségű és százezerféle szak-mai hozzáértési-szintű hob-bikertészek józan belátása a garancia, hogy táplálják vagy mérgezik a talajt — s hogy védik azt is, ami alatta van, a mélyebb ré-teget, a talajvizet.

Az első ízben tizenöt éve parcellázott Baktóban péld-ául a Magyar Állami Föld-tani Intézet szegedi kutatói szerint a talajvizek áramlá-si iránya éppen a városi rendszerbe csatlakozó nyílt csatorna felé mutat. Mint *Kaszab Imre* tudományos főmunkatárs elmondta, a talajvizbe került összes vegy-szer, műtrágya és mérge-maradék úgy vándorol to-vább a föld alatt, ahogy csak akar. Nem jut azonban be, ha a kiskerttulajdonosok — már ismerjük a kifeje-zést — veszélyes hulladékát zárt konténerekbe gyűjtik.

A kiskerttulajdonosok veszélyes hulladékát azonban sehol nem gyűjtik zárt konténerbe. És semmilyenbe sem. Na azért érthető is. Ha egyszer meg is tennék, amit 15 éve kellett volna, hova a csudába rakták le a ne-adjisten becsültesen leadott környezetkárosító anyagot, amikor a nagyüzemekről sem tudják elvinni?

Marad a szocialista-kis-kerttulajdonosi öntudat. Meg a mérég!

Igriczi Zsigmond

Következik:

Ez a mérég, nem a ciánkáli!

időről időre jelentkező lyukak foltozgatása. Az integráció helyes szervezése emellett a műszaki haladásnak is fontos feltétele.

3.

Az információ értékes termelési tényező. Szűkösebben áll rendelkezésünkre, mint a fejlesztésre felhasználható tőke, pedig annak sincs dőmpingje. Hiánycikk az információ, horizontálisan és vertikálisan is. Különös paradoxon, hogy ennek ellenére a felfelé irányuló információ szolgáltatásában tízezrek munkáját kötik le. Ha nincs lehetősége például a kormánynak arra, hogy legalább megbecsülje a kistermelők jövedelempozíciójának alakulását, így nem is képes előrelátni a várható reakciókat. Az erre vonatkozó adatgyűjtés korántsem állja ki a reprezentatív minta próbáját, hisz egy-egy ágazatról csupán néhány — tényleg néhány, és nem néhány száz! — termelő szolgáltat adatot. Egyáltalán nincs információ az integráció valóságos gazdasági tartalmáról.

Nincs persze információ a várható termelésről, illetve keresletről sem. Ha nem rossz az információ akkor ez év elején is intézkedés történt burgonyaimport ügyében... pedig csak az ősi burgonyaművelés értékesítését kellett volna megnézni.

A kereslet—kínálat várható alakulásáról persze a termelők aztán még kevesebb információhoz jutnak. Igaz, még a realizálási szakaszban sincs információ az árak alakulásáról. Sőt: a Bosnyák téri tanitanivalóan szervezetlen nagy-bani piacon belül sincs információ a kereslet—kínálat valóságos alakulásáról sem. Nemcsak a termelő nem kap értékelhető piaci információt, hanem a gyakorló és érdeklődő kereskedő sem. Nagyfokú bizonytalansággal, ezért nagy kocká-

zattal folytatható csak a nagykereskedelmi jellegű árügyítés. A korábbi értelemben használt „limit” nincs (szerencsére), de helyette más sincs. Majdnem biztos a ráfizetés a kifejezetten piaci termékekkel folytatott kereskedelemben — legalábbis az integráció keretében folytatott nagykereskedelemben. Ha magasan tartja a felvásárlási árakat, akkor azért; ha alacsonyan, akkor meg az árualap hiánya miatt. Persze, a napi információnál is fontosabb lenne az előrejelzés, aminek rendszere még gyerekcipőben sem jár. Az érdeklődő ember legfeljebb azt tudja meg összel, hogy mondjuk, Hollandiában túltermelés várható a következő évben burgonyából... de nálunk?

4.

Vannak termékek, melyekről azt mondjuk: kifejezetten piaci termékek. De hol a piac? — már a szó igazi értelmében. A termelő és a fogyasztó beláthatatlan távolságba került egymástól, útközben pedig emberek gazdagszanak meg kevés munkával, miközben a fogyasztó a termelőt szidja, és viszont. A jelenség nem új, de valószínűleg még jó ideig számolhatunk vele. A kisservezetes kiskereskedelmi szféra és a kisservezetes termelői szféra között monopolhelyzetbe hozott nagyok láncolata közvetített és közvetít ma is, nem kis részben. Szűk réteg ennek a haszonélvezője. Nehéz a változtatás, hiszen érdekeket sértene; párhuzamos kapacitásokat kellene kiépíteni, hogy létrejöjjön a kisservezetes nagykereskedelem; ennek befolyásolási lehetőségét még reménytelenebbnek látjuk; meg nem is tudjuk igazán, hogy hol kellene kezdeni, mert magát a valóságos helyzetet sem ismerjük eléggé. Egy példa erre: valaki azt hitte, hogy a lánckereskedelem likvidálásával közle-bb kerül egymáshoz a termelői és a fogyasztói

Látogatás, kitüntetés

Szegedre látogatott tegnap, pénteken *Péter János* belügyminiszter-helyettes, akit fogadott *Szabó Sándor*, a megyei pártbizottság első titkára.

Péter János a *Közbiztonsági Érem arany fokozata* kitüntetését adta át *Kelemen Miklósnak*, a megyei rendőrfőkapitányság nyugalmazott vezetőjének hatvanadik születésnapja alkalmával.

A kitüntetés átadásánál jelen volt *Barna Sándor*, a megyei rendőrfőkapitányság vezetője.

SZOT-ülés

A Szakszervezetek Országos Tanácsának elnöksége pénteken ülést tartott.

A testület tájékoztatót hallgatott meg a magyar szakszervezetek XXV. kongresszusának előkészületeiről, áttekintette a kongresszuszi dokumentumok kidolgozásában eddig végzett munkát és meghatározta a hátralevő tennivalókat. (MTI)

Szakszervezeti küldöttgyűlés

Vasutasok számvetése

A Vasutasok Szakszervezete Szeged Területi Szakszervezeti Bizottsága tegnap, péntek délelőtt a MÁV Petőfi Sándor Művelődési Házban az elmúlt öt év tevékenységét értékelte.

Az írásos beszámolót *Lugosi József*, a TSZB titkára szóbeli kiegészítőjével tette teljessé. Elmondta, hogy a Dél-Alföldön hozzájuk tartozó több mint 12 ezer vasutasnak 98 százaléka szakszervezeti tag. A választások idején fokozódott a politikai aktivitásuk. A jó munka elismerése lehet, hogy a bizalmik 70 százalékát megerősítették megbízatásukban.

A szakszervezet aktívan közreműködött a gazdasági szervező-irányító munkában. Neheztette ezt, hogy a vasút nehéz időkét élt át az utóbbi időben. A gazdasági élet stagnálása miatt csökkentek a szállítási feladatok. A fuvarszervezés érdekében a szakszervezeti bizottságok a nagyobb megrendelők szakszervezeti bizottságaival

Népfronttanácskozás

A Hazafias Népfront Országos Elnöksége pénteken, Kállai Gyula elnökletével ülést tartott.

A tanácskozáson részt vett *Sarlós István*, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának tagja, az Országgyűlés elnöke és *Petrovics István*, az MSZMP KB osztályvezetője. Az elnökség kegyelettel megemlékezett közelmúltban elhunyt tagjáról, *Nánási Lászlóról*. (MTI)

Apró Antal Szegeden

Szegedre látogatott *Apró Antal*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság elnöke. A megyei pártbizottságon találkozott *Szabó Sándorral*, az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságának első titkárával, aki tájékoztatást adott a megye politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális életének helyzetéről. A találkozó részt vett *Papdi József*, a Csongrád Megyei Tanács elnöke is. *Apró Antal* látogatása során megbeszélést folytatott *Schmidt Józseffel*, a városi pártbizottság titkárával és *Papp Gyulával*, a városi tanács elnökével is.

Ezt követően megtekintette a Somogyi-könyvtárat és a Szegedi Nemzeti Színház építkezését. Tegnap, pénteken délután aktívaulést tartott az Eszperantó utcai párt házban. *Oláh Miklós*, az MSZMP Szeged Városi Bizottságának titkára köszöntötte a megjelenteket és megnyitotta a városi társadalmi és tömegszervezeteknek, az üzemek és vállalatok képviselőinek részvételével tartott ülést. *Apró Antal* tájékoztatót adott a Központi Bizottság november 12-i üléséről, és beszélt a bel- és külpolitikai helyzet aktuális kérdéseiről.

együttműködési szerződést kötöttek. A viteldij emelése a személyszállításban is visszaesést okozott. A csökkenés megállítására a szakszervezeti aktivisták kedvezőbb menetrendeket javasolnak, igyekeztek a kulturált utazási feltételek megteremtésében is segíteni.

A folyamatosan csökkenő létszám miatt sokszor kényszerűen megszegtek a kollektív szerződésben foglaltakat, a dolgozók többletmunkára kényszerültek. Az ellentmondások egy részét még mindig nem sikerült feloldani. A dolgozók szociális ellátását javító beruházásokra 25 millió forintot költöttek. Ennek eredményeként a vonalakon foglalkoztatottak nagyobb hányada részesült üzemi étkeztesében. Többen jutottak lakáshoz, illetve többet költöttek az építkezések támogatására.

Lehangoló, hogy míg a munkaruha-ellátottság 1981-ben 98 százalék, addig 1984-ben csak 75 százalék volt,

miközben nőtt a raktárkészlet. Az okok szerteágazóak, a beszerzési hiányságoknál jelentősebbek a méretválaszték gondjai, de egyes esetekben a dolgozók is felületesek, nem időben kérik a járandóságukat. A jogsegélyszolgálat a tagság egvhatóvala teremtett kapcsolat, segítséget nyújtva jogi problémáik megoldásához. A munka biztonságttechnikai feltételei javultak, ennek ellenére az üzemi balesetek száma nem csökkent. Sokszor személeti okok nehezítik a kibontakozást, például az ittasságot elnéző vezetők révén.

A tömegpolitikai oktatásokon évente a dolgozók harmada vesz részt. A szakszervezet révén többen, közel 15 ezren üdülhettek az öt év során. A nyugdíjasok, a nők és a fiatalok speciális problémáit is figyelemmel kísérték a szakszervezeti aktivisták.

A beszámolóhoz tizenhatan szölkak hozzá. *Horváth Károlyné*, a megyei pártbizottság titkára a szakszervezetek megyei tanácsa nevében is köszöntötte a résztvevőket. Elmondta, a szakszervezet tömegbefolyása tovább növekedett. A Központi Bizottság is látja a MÁV gondjait, ez a hetedik ötéves terv irányelveiből is kitűnik, mely kiemeli a vasút fejlesztésének szükségszerűségét.

Lovász Lázár vasútigazgató részletesebben szólt a tagság felelősségéről, a minél előbb megoldandó feladatokról. *Faludi Ildikó*, a Vasutasok Szakszervezete központi vezetőségének titkára szerint a területi bizottság tisztességes munkát végzett az elmúlt öt évben. A szervezeti korszerűsítés után az alapszervezetek önállóbb munkájára lesz szükség.

A tanácskozás zárásaként a bizalmi testület az új szegedi intezőbizottság titkárának az eddigi területi szakszervezeti bizottság titkárát, *Lugosi Józsefet* választotta meg.

Nagy Hussein Tibor